

TAPU UYGULAMALARI AÇISINDAN MİRAS HUKUKU SÖZLEŞMELERİ

Profesör Dr. Selim KANETİ
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde
Öğretim Üyesi

§ 1. GİRİŞ

I. MİRAS HUKUKU SÖZLEŞMELERİ

Türk Medenî Kanunu'nun mirasla ilgili hükümleri, saklı paya ilişkin kuralların getirdiği sınırlama dışında, irade özerkliğine önemli bir yer ayırmıştır. Miras hukuku alanında, irade özerkliğinin gerçekleşme araçları, mirasbırakanın ve mirasçılarının açısından ayrı ayrı ele alınmalıdır.

Mirasbırakanın açısından, irade özerkliğinin gerçekleşme araçları ölüme bağlı tasarrufların iki alt türü olan vasiyetname ve miras sözleşmesidir.

Mirasçılar açısından, irade özerkliğinin gerçekleşme araçları, saklı paylı mirasçıyla mirasbırakan arasında yapılan ve miras sözleşmesinin bir çeşidi olan mirastan feragat sözleşmesiyle, mirasçılarının kendi aralarında yaptıkları miras taksim sözleşmesi ve yine kendi aralarında veya üçüncü kişilerle yaptıkları miras paylarının devrine ilişkin sözleşmelerdir.

İncelememizde, yalnızca, mirasbırakanın taraf olduğu miras sözleşmeleri, mirasçılarının kendi aralarında yaptıkları miras taksim sözleşmesi ve mirasçılarının kendi aralarında veya üçüncü kişilerle yaptıkları miras payının devrine ilişkin sözleşmeler üzerinde duracağız.

II. MİRAS HUKUKU SÖZLEŞMELERİNİN TAPU UYGULAMALARI BAKIMINDAN ÖNEMİ

Tapu uygulamalarının en önemli sorunlarından biri de, miras hukuku kurallarının uygulanması sonucunda, tapuda yazılı hakların hak sahipliğinde meydana gelen değişikliklerin, tapu kütüğüne yansıtılmasıdır. Miras hukuku hükümlerinin doğrudan doğruya hak sahipliği değişikliğini yarattığı durumlarda, bu değişikliğin tapu kütüğüne yansıtılması yalnızca "açıklayıcı" nitelikte olacaktır. Tapu kütüğünde yapılan işlem, daha önce yasa gereğince tapu kütüğü dışında meydana gelmiş bulunan hak sahipliği değişikliğini biçimsel olarak tapu kütüğüne aktarmak, tapu kütüğünün maddî hak durumuna uygunluğunu sağlamak amacını gütmektedir. Medenî Kanununun 539. maddesinin hükümlerine göre, yasal ve mensup mirasçılar, mirasın açıldığı anda, derhal ve yasa gereğince mirası iktisap ederler. Bu nedenle, MK. 633 taşınmaz mülkiyetini miras yoluyla kazanan yasal ya da mansup mirasçının, tescilden evvel dahi, taşınmaza malik olduğunu belirtmiştir; bu hüküm taşınmazlar üzerindeki sınırlı aynî haklara da uygulanır¹. Miras hukuku hükümlerinin doğrudan doğruya aynî hak değişikliğini yaratmadığı, yalnızca kişisel bir talep hakkı tanıdığı durumlarda, tapu kütüğüne yapılacak olan tescil "kurucu" nitelikte olacaktır; bir başka deyişle, miras hukuku hükümlerinden kaynaklanan haksahipliği değişikliği, aynî sonuçlarıyla tapu kütüğüne yapılacak olan tescille gerçekleşecektir. Haksahipliği değişikliğinin tapu kütüğüne yansıtılmasının açıklayıcı olması durumunda dahi, önemli bir işlevi vardır. Çünkü MK. 633, II. uyarınca, açıklayıcı tescil yapılmış olmadıkça, tapu kütüğü dışında miras hukuku hükümleri uyarınca aynî hakkı kazanan kimse, tapuda herhangi bir tasarruf işlemi bulnamıyacaktır.

Miras hukukuna dayalı tapu uygulamalarında, üzerinde en fazla durulması gereken yönler, bir yandan kimlerin hangi hukuksal nedenlerle ve bu hukuksal nedenleri kanıtlayan hangi belgelerle, miras hukukundan kaynaklanan hak sahipliği değişikliklerinin tapu kü-

1) MEIER - HAYOZ, Das Sachenrecht, 1. Abteilung : Das Eigentum, 2. Teilband : Grundeigentum I (Artikel 655-679 ZGB), Bern 1974, Art. 656, N. 4/5.

tüğüne yansıtılmasını isteyebilecekleri, diğer yandan da, tapu sicil muhafızının bu talepler üzerine ne yolda işlem yapacağıdır. İncelememizde, yalnızca miras hukuku ile ilgili sözleşmelerden kaynaklanan ve aynı hak değişikliğinin tapu kütüğüne yansıtılmasına yönelik talepler üzerinde duracağız.

§ 2. MİRAS SÖZLEŞMELERİNE DAYALI AYNI HAK DEĞİŞİKLİKLERİNİN TAPUYA YANSITILMASI

I. MİRAS SÖZLEŞMESİ KAVRAMI VE TÜRLERİ

Miras sözleşmesi iki taraflı ölüme bağlı bir hukuksal işlemdir. Vasiyetnameden farklı olarak, mirasbırakanın bu sözleşmeden, ilke olarak, bir taraflı olarak dönmesi mümkün değildir. MK. 492, I uyarınca, miras sözleşmesinin geçerli olması, resmî vasiyetname şeklinde yapılmasına bağlıdır. Bununla birlikte, resmî vasiyetnameden farklı olarak, miras sözleşmesinin bir değil iki taraflı bir hukuksal işlem olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Bu nedenle, MK. 492, II miras sözleşmesinin resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesinde gözönünde tutulacak bir kurala yer vermiştir: "Her iki taraf arzularını aynı zamanda resmî memura beyan ve tanzim olunan mukavele-nameyi memur muvacehesinde ve iki şahit huzurunda imza ederler". MK. 479 gereğince, resmî vasiyetnameyi düzenleme yetkisi noter, sulh hâkimi ve kanunun kendisine bu görevi kendisine vereceği diğer bir kişiye aittir. Miras sözleşmesini düzenleme yetkisi bakımından da bu hüküm uygulanır.

Türk hukukunda iki türlü miras sözleşmesi vardır: olumlu miras sözleşmesi (MK. 474) ve olumsuz miras sözleşmesi veya mirastan feragat sözleşmesi (MK. 475)². Olumlu miras sözleşmesi ile, mirasbırakan karşı tarafı veya bir üçüncü kişiyi mirasçı nasbetmekte, veya onlara bir vasiyet yapmaktadır (MK. 474). Diğer maddî anlamdaki ölüme bağlı tasarrufların da olumlu miras sözleşmesinin konusunu

2) Bak. İMRE, Türk Miras Hukuku, 4. bası, İstanbul 1978, s. 272 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, 2. bası, İstanbul 1978, s. 128 vd.; DURAL, Miras Sözleşmeleri, İstanbul 1980, s. 29 vd.

oluşturmalarına engel yoktur³. Olumsuz miras sözleşmesi ise, mirastan feragat sözleşmesi olup, bununla mirasbırakana yasal mirasçı olabilecek bir kişi gelecekte miras hakkının doğmasını önlemek üzere ondan feragat etmektedir.

II. MİRAS SÖZLEŞMESİYLE MİRASÇI NASBINDA, TEREKEDEKİ TAŞINMAZLARIN MANSUP MİRASÇI ADINA TESCİLİ

Vasiyetname ile mirasçı nasbında, mansup mirasçının terekedeki taşınmazların kendi adına tescilini nasıl sağlayacağı MK. 535 v.d. da, Velâyet, Vesayet ve Miras Tüzüğü 35 v.d., da ve Tapu Sicil Nizamnamesi 19'da açıklanmıştır. Mirasbırakanın bıraktığı vasiyetname veya vasiyetnameler mirasbırakanın son ikametgâhı sulh hukuk mahkemesine verilir. Sulh hukuk mahkemesi vasiyetnameyi açar. Vasiyetnamenin açılmasından sonra, bunun bir örneği ilgililere tebliğ edilir. Bu tebliğ tarihinden başlayarak bir aylık süre içinde, yasal mirasçılar ya da önceki bir ölüme bağlı tasarrufla mirasçı nasbedilenler, itirazda bulunabilirler. Süresi içinde itiraz yapılmazsa, sulh mahkemesi mansup mirasçılara bir mirasçılık belgesi verir. Süresi içinde itiraz yapılırsa, mirasçılık belgesi verilemez; ancak Velâyet, Vesayet ve Miras Tüzüğü 38, II uyarınca, sulh hâkimine vasiyetnameye itiraz edeceğini bildiren mirasçı bir yıl içinde tenkis veya iptal dâvasını açmazsa, mansup mirasçılara yine mirasçılık belgesi verilir. İtiraza hakkı olan kimseler, süresi içinde itiraz ederler veya bir aylık itiraz süresi içinde iptal veya tenkis dâvası açarlarsa veya süresi içinde itiraz ettikten sonra bir yıllık süre içinde iptal veya tenkis dâvası açarlarsa, mirasçılık belgesi verilmeyecektir. Ancak açılan iptal veya tenkis dâvası red olunursa, bu hükmün kesinleşmesinden sonra, mansup mirasçıya mirasçılık belgesi verilir.

Tapu Sicili Nizamnamesinin 19. maddesinin 1. bendi, mansup mirasçılarının mirasbırakanın taşınmazlarının kendi adlarına tescili için yapacakları talebin, mirasçılık belgesi (=veraset senedi) ile desteklenmesini gerekli görmektedir. Mansup mirasçının Medenî Kanun

3) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 128.

538 ve Velâyet, Vesayet Miras Tüzüğü 38 uyarınca sulh hâkiminden alacağı mirasçılık belgesi, Tapu Sicili Nizamnamesinin 19. maddesinin 1 inci bendinde belirtilen ve “veraset senedi” diye adlandırılan belgedir.

Süresi içinde itiraz yapılırsa, mansup mirasçı Velâyet, Vesayet ve Miras Tüzüğü'nün 38. maddesinde öngörülen bir yıllık süre içinde itiraz edenin iptal veya tenkis dâvası açıp açmayacağını beklemeksizin, dilerse, hakkını elde etmek için bir miras sebebiyle istihkak dâvası açabilir⁴. Bu dâva sonunda verilecek olan hükümle de, mansup mirasçı terekedeki taşınmazların adına tescilini sağlayabilir. Ancak miras sebebiyle istihkak dâvası sonunda verilecek olan hüküm, Tapu Sicili Nizamnamesi 19,1 anlamında bir mirasçılık belgesi değildir. Aynı maddenin 6. bendi anlamında, uyuşmazlığı çözümlleyen bir mahkeme kararıdır.

Medenî Kanunda ve Velâyet, Vesayet ve Miras Tüzüğü'nde, miras sözleşmelerinin tevdi, açılması ve miras sözleşmesiyle mirasçı nasbedilen kişi veya kişilere mirasçılık belgesi verilmesi hakkında hiçbir hüküm yoktur⁵. İsviçre'de kantonlardan bir bölümü miras sözleşmelerinin de ilgililerce tevdi edilerek açılmalarının istenebileceğini ve sonuçta miras sözleşmesiyle atanan mansup mirasçının mirasçılık belgesi isteyebileceğini kabul etmişlerdir⁶. 1512 sayılı Noterlik Kanunu 69, II'ye göre, “noterler, nüfus idaresi tarafından ölümün ihbarı veya resmî bir belge ile isbatı halinde, yetkili sulh hâkimine verilmek üzere dairelerinde saklı bulunan vasiyetnamelerin ve noterlikçe düzenlenmiş ölüme bağlı tasarruf senetlerinin onaylı örneklerini Cumhuriyet Savcılığına tevdi ederler”. Bu hükümdeki “ölüme bağlı tasarruf senetleri” deyimini, hem vasiyetnameleri hem de miras sözleşmelerini kapsar nitelikte ise de, bundan miras sözleşmelerine de vasiyetnamenin açılması ve mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki hükümlerin uygulanabileceği sonucunu doğrudan doğruya çıkarmak mümkün değildir. Buna karşılık, miras sözleşmeleri açısından yasada bir boşluk bulunduğu kolaylıkla kabul edilebilir. Gerçekten, vasiyetname ile atanan mansup mirasçı için, mirasçılık bel-

4) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 584.

5) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 576/577; İMRE, a.g.e., s. 493.

6) TUOR/PICENONI, Das Erbrecht, 2. Abteilung: Der Erbgang, 2. Aufl., Bern 1973, Art. 556, N. 2; Art. 559, N. 7.

gesi alabilmek nasıl bir ihtiyaç ise, miras sözleşmesiyle atanan mansup mirasçılar için aynı ölçüde bir ihtiyaçtır. Yasanın, menfaatler durumunun aynı olmasına karşılık, miras sözleşmesiyle atanan mansup mirasçıyı mirasçılık belgesi alabilme olanağından yoksun kılması ve onu, hakkına kavuşabilmek için, miras sebebiyle istihkak dâvası açmaya zorlaması kabul edilemez. Bu bakımdan, miras sözleşmesi yönünden bir yasa boşluğunun olduğunu kabul etmek (MK. 1) ve bu yasa boşluğunu vasiyetname hakkındaki kurallara kıyas ederek doldurmak doğru ve yerindedir. Buna göre, MK. 535 v.d. na kıyasen, miras sözleşmesinin talep üzerine açılması, ilgililere tebliği ve MK. 538 uyarınca, vasiyetname ile atanan mansup mirasçılarda olduğu gibi, miras sözleşmesiyle atanan mansup mirasçılara da mirasçılık belgesi verilmesinin mümkün olduğu kabul edilmelidir⁷. Bu mirasçılık belgesine dayalı olarak, miras sözleşmesiyle atanan mansup mirasçı, Tapu Sicili Nizamnamesinin 19,1 hükmü uyarınca, terekedeki taşınmazların adına tescilini sağlayabilir. Hiç kuşkusuz, miras sözleşmesiyle atanan mansup mirasçının, mirasçılık belgesi almak için gerekli usul işlemlerine başvurmaksızın, doğrudan doğruya miras sebebiyle istihkak dâvası açmasına engel yoktur. Bu dâva sonunda alınacak olan hükümle, Tapu Sicili Nizamnamesinin 19,6 hükmüne göre, miras sözleşmesiyle atanmış mansup mirasçı, kendi adına tescili sağlayacaktır.

Belirtmek gerekir ki, miras sözleşmesiyle atanmış olan mansup mirasçı, mirasçılık belgesine ya da miras sebebiyle istihkak dâvasında almış olduğu ilâma dayalı olarak, kendisi dışında başkaca yasal veya mansup mirasçılar bulunsa bile, tek başına tescil talebinde bulunabilecektir. Bu takdirde, mirasbırakanın mirasçılara geçen aynı hakkı, iştirak halinde haksahipliği esasına göre, mirasçıları adına tescil edilir.

III. MİRAS SÖZLEŞMESİYLE YAPILAN VASIYETİN KONUSU OLAN TAŞINMAZIN VEYA TAŞINMAZ ÜZERİNDEKİ AYNÎ HAKKIN VASIYET ALACAKLISI ADINA TESCİLİ

Vasiyet, vasiyet alacaklısı (mûsaleh) lehine bir kişisel talep hakkı doğurur. Vasiyet konusu bir taşınmazın mülkiyeti ya da taşınmaza

7) Karş. İMRE, a.g.e., s. 493.

ilişkin sınırlı bir aynî hak ise, mülkiyet ya da sınırlı aynî hak, ilke olarak, ancak tapuya tescil ile vasiyet alacaklısı tarafından kazanılmış olur. Terekedeki taşınmazların mülkiyeti ve taşınmazlar üzerindeki diğer sınırlı aynî hakların haksahipliği, ölümle birlikte mirasçılara geçtiği için, vasiyet konusunun taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerindeki sınırlı aynî hakların olması durumunda, vasiyet alacaklısı adına tapu kütüğüne yapılacak olan tescil, mirasçılarının talebine dayalı olmak gerekir. Mirasçılar bu sıfatlarını, mirasçılık belgesiyle kanıtlayacaklardır. Vasiyet alacaklısı yararına talep edilen tescilin dayanağı olarak, vasiyetnamenin resmî bir örneğinin verilmesi gereklidir. Dolayısıyla, vasiyet alacaklısı yararına yapılan tescili, ilke olarak mirasçılar hep birlikte isteyecekler ve bu taleplerini hem mirasçılık belgesiyle hem de vasiyetname örneğiyle destekleyeceklerdir. Belirtildiği şekilde desteklenen talep üzerine, taşınmaz mülkiyetinin ya da sınırlı aynî hakkın doğrudan doğruya vasiyet alacaklısı lehine tescili mümkündür; mirasçılar adına ara bir tescil yapılarak, vasiyet alacaklısı adına yapılacak tescilin bu ilk tescili izlemesi gerekli değildir⁸. Bununla birlikte, tapu kütüğünde boşluk olmaksızın zincirlenmeyi sağlamak için, "İktisap sureti" sütununa "miras yoluyla intikal ve vasiyet" ifadesinin konulması gereklidir. Anılan tescil kurucu niteliktedir.

Mirasçılar vasiyet konusunu yerine getirmezlerse, vasiyet alacaklısı onları aynen ifaya zorlayabilir. Vasiyetin konusu, taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı bir aynî hak ise, vasiyet alacaklısı, MK. 642, I uyarınca, dâva yoluyla taşınmazın mülkiyetinin ya da taşınmaza ilişkin sınırlı aynî hakkının kendisine tanınmasını isteyebilir. Bu dâva sonucunda verilen olumlu kararın kesinleşmesi üzerine, bu kez vasiyet alacaklısı, MK. 642, II ve Tapu Sicili Nizamnamesi 19,6 uyarınca kendi lehine açıklayıcı tescil yapılmasını isteyebilir.

Tapu sicili Nizamnamesi 19,2 vasiyet halinde, eğer tescil bir musaleh tarafından dermeyan ediliyorsa, "hâkimler tarafından tescil icrası için yazılan bir tezkere ile" tescilin yapılacağını söylemektedir. Bu hüküm, vasiyet alacaklısının ancak kişisel bir talep hakkına sahip olduğunu açıklayan Medenî Kanunun hükümler-

8) HOMBERGER, Zilyetlik ve Tapu Sicili (çeviren : Bertan), Ankara 1950, Art 965, N. 24; aksi fikir : GÜRSOY, Mal Vasiyeti, Ankara 1955, s. 85, dipnotu 37.

riyle çelişki halindedir. Gerçekten, vasiyetnameyi açan sulh hukuk mahkemesinin tezkeresi üzerine, taşınmazın mülkiyetinin ya da taşınmaza ilişkin sınırlı aynî hakkın vasiyet alacaklısı adına tescil edilmesi, tapuda tasarruf işlemlerinin ilgili hak sahiplerinin talebiyle yapılabileceğini açıklayan MK. 924'le uyum içinde değildir. 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 115 inci maddesine göre, tüzükler kanunun uygulanmasını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirlemek üzere çıkarılır ve kanuna aykırı hükümler taşıyamazlar. Bu bakımdan, vasiyet alacaklısı lehine hâkimlik tezkeresine dayalı olarak tescil yapılacağını belirten Tapu Sicili Nizamnamesinin 19,2 hükmü, Medenî Kanunun hükümleri karşısında uygulanma gücü bulunmayan bir kuraldır⁹.

Bu konuda Tapu Sicili Nizamnamesinin 17. maddesinin ikinci cümlesine de işaret etmek gerekir. Bu hükme göre, vasiyet eden mal sahibinin beyannamesi ile mezun kılınmış olan musaleh tescil talebinde bulunabilir. Bu hüküm, İsviçre Tapu Sicili Tüzüğü'nün 16. maddesinin dördüncü fıkrasının yanlış bir çevirisidir. İsviçre Tapu Sicili Tüzüğü 16, IV uyarınca, malik tarafından yazılı olarak yetkilendirilmişse, vasiyet alacaklısı kendi adına tescili talep edebilir. Bu hüküm, genel kuraldan ayrılmış olmayıp, vasiyet alacaklısının, ancak talepte bulunmaya yetkili olan tarafından özel olarak yetkilendirilmişse, tescil talebinde bulunabileceğine işaret etmiştir. Tapu Sicili Nizamnamesi 17, cümle 2'yi İsviçre Sicili Tüzüğü 16, IV'e uygun biçimde anlamak gerekmektedir.

Belirtelim ki, öğretilerde egemen olan görüş uyarınca, vasiyet alacaklısı adına tescil talebini, vasiyeti tenfiz memuru da yapabilecektir¹⁰. Bu yön, MK. 498, II'nin vasiyeti tenfiz memuruna vasiyetleri yerine getirmek görev ve yetkisini tanımasının doğal bir sonucudur.

Bütün bu açıklamalarımız, vasiyetnameyle yapılan vasiyete ilişkin bulunduğu gibi, miras sözleşmesiyle yapılan vasiyeti de kapsamaktadır. Burada üzerinde durulacak tek fark, mirasçılarının vasiyet alacaklısı adına tescil talebinde bulunurken, vasiyetnamenin değil, miras sözleşmesinin tasdikli bir örneğini tapu sicil muhafızlığına dayanak olarak sunmalarıdır.

9) Karş. GÜR SOY, a.g.e., s. 91/99.

10) GÜR SOY, a.g.e., s. 86 ve dipnotu 39.

IV. MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNDE TAPU UYGULAMASI

Mirastan fergat eden kişi, mirasbırakanın ölümünde mirasçı sıfatını elde edemeyecektir¹¹. MK. 475, II'ye göre, feragat ivazlı ise, feragat edenin altsoyuna da etkilidir. Feragat ivazsız ise durum aksi-nerdir. Ancak her iki durumda da, bu esasların aksi kararlaştırılabilir.

Mirastan feragatten yararlanan mirasçılar, mirastan feragati kanıtlayan miras sözleşmesine dayalı olarak, feragatin hükümlerinin doğrultusunda, sulh hâkiminden mirasçılık belgesi isteyebilirler. Kanımıza göre, burada da, mirasçılık belgesi istemi bir ölüme bağlı tasarrufa dayalı olduğuna göre, MK. 537, 538 ve Velâyet, Vesayet ve Miras Tüzüğü'nün 38. maddesi kıyas yoluyla uygulanmak gerekir. Bir diğer deyişle, mirasçılık belgesinin verilmesinden önce, mirastan feragat eden mirasçıya mevcut olabilecek haklarını korumak için olanak vermek gerekir. Feragat eden yasal mirasçı, kendisine sulh mahkemesince yapılan tebligat üzerine, bir ay içinde itirazda bulunmazsa, onun feragati gözönünde tutularak mirasçılık belgesi verilecektir. Bir aylık süre içinde feragat eden mirasçı itirazda bulunursa, diğer mirasçılar haklarını miras sebebiyle istihkak dâvası açmak suretiyle tanıtmak zorundadırlar. Ancak, anılan Tüzüğü'nün 38. maddesinde belirtildiği üzere, süresinde itiraz eden feragat eden mirasçı, bir yıl içinde feragati hükümden düşürmeye yönelik bir dâva açmazsa, yine feragat gözönünde tutularak, mirasçılık belgesi verilecektir. Açılan dâva reddedilerek bu hüküm kesinleştiğinde, yine feragatin hükümlerine uygun mirasçılık belgesi alınabilecektir.

Mirastan feragatin hükümlerine uygun tapu tescili, bu mirasçılık belgesine dayalı olarak, Tapu Sicili Nizamnamesinin 19,1 uyarınca talep edilecek ve yerine getirilecektir.

§ 3. MİRAS TAKSİM SÖZLEŞMESİNDE TAPU KÜTÜĞÜNE TESCİL İŞLEMLERİ

I. MİRAS TAKSİM SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

MK. 611, II uyarınca, miras taksim sözleşmesi yazılı olmadıkça geçerli olmaz. 10/12/1952 tarihli ve 2/4 sayılı Yargıtay içtihadı bir-

11) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 302.

leştirme kararına göre, mirasta taşınmazlar bulunsa dahi, taksim sözleşmesinin yazılı biçimde olması yeterlidir, resmî senede bağlanması gerekli değildir. 1512 sayılı Noterlik Kanununun 89. maddesi, "mirasın taksimi sözleşmesi"ni düzenleme şeklinde yapılması zorunlu işlemler arasında saymıştır. Bu hükmün MK. 611'i değiştirmiş olduğu, öğretinin bir bölümünü izleyerek bazı Yargıtay kararlarında savunulduğundan, bazı Yargıtay kararları ise, eski içtihadı birleştirme kararının varlığını sürdürdüğü görüşünü benimsediğinden, sorunun yeni bir içtihadı birleştirme kararıyla çözülmesi gerekmiştir. 26.11.1980 tarihli ve 5/3 sayılı Yargıtay içtihadı birleştirme kararıyla^{11a}, 1512 sayılı Noterlik Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra da, Medenî Kanunun 611. maddesinin ikinci fıkrasına göre âdi yazılı şekilde yapılan miras taksim sözleşmesinin geçerli olduğu, anılan Noterlik Kanununun 89. maddesinin MK. 611, II hükmünü değiştirmemiş olduğu kabul edilmiştir.

II. MİRAS TAKSİM SÖZLEŞMESİNİN HÜKMÜ

Miras taksim sözleşmesi aynî sonuçlar yaratmaz; bir borçlanma işlemidir¹². Bununla, taksime ilişkin belirli işlem ve fiillerin yapılması, belirli malvarlığı değerlerinin mirasçıların bireysel haksahipliğine geçirilmesi ödevini, mirasçılar birbirine karşı üstlenmiş olmaktadır.

Taşınmazlar açısından, miras taksim sözleşmesinden doğan borçların yerine getirilmesi için tapu kütüğüne tescil yapılması şarttır. Mirasçılardan biri veya birkaçı, taksim sözleşmesinin yüklediği borçları yerine getirmezlerse, diğer mirasçılar dâva açmak yoluyla taksim sözleşmesinin aynen uygulanmasını sağlayabilirler.

III. TAKSİM SÖZLEŞMESİNE DAYALI OLARAK TAPUYA TESCİL YAPILMASI

Taksim sözleşmesinin yerine getirilmesini sağlamak, terekedeki taşınmazların mülkiyetini ve taşınmazlar üzerindeki sınırlı aynî hakları taksim sözleşmesine uygun olarak, mirasçıların bireysel hak-

11a) Resmî Gazete, 3.1.1981.

12) İMRE, a.g.e., s. 899/900; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 728.

sahipliğine geçirmek için, ilgili mirasçının bireysel haksahibi olarak tapuya tescili gerekir.

Bu tescil, terekedeki hakka ilişkin bir tasarruf işlemi niteliğini taşıdığından, mirasçılarının tümü tarafından birlikte talep edilmelidir. Mirasçılar bu sıfatlarını mirasçılık belgesiyle kanıtlayacaklardır. Ayrıca, mirasçılarının bireysel haksahipliğine geçişin dayanağı olan miras taksim sözleşmesini de Tapu Sicili Nizamnamesinin 19,3 hükmü uyarınca tapu sicil muhafızlığına vermeleri gerekir. Bu hüküm “resmî vesika”dan söz açmaktadır. Noterlik Kanununun 89. maddesi de “niteliği bakımından tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşmelerin” düzenleme şeklinde yapılmasını öngörmüştür. Bundan, geçerlik bakımından âdi yazılı şekle bağlı olan miras taksim sözleşmesinin, tapuda yapılacak işlemin dayanağı olduğunda, bir düzen kuralı olarak, resmî şekilde yapılmasının istenmiş olduğu sonucu çıkarılabilir mi? Tapu kütüğündeki işlemlerin sağlamlığını korumak amacıyla, maddî hukuk bakımından şekle bağlı olmayan ya da âdi yazılı şekle bağlı bulunan bir işlemin, MK. 924’te yer alan belgelen-dirme ödevinin yerine getirilmesi açısından, resmî bir senede bağlanması istenebilir. Böyle bir durumun varlığı halinde, düzen kuralına uygun olmayan belge maddî hukuk bakımından yine geçerlidir, bir dâvaya temel olabilir; ancak tapu sicil muhafızı, düzen kuralına uygun resmî belge verilmedikçe, tescili yapmaktan kaçınabilecektir. Kanımıza göre, Tapu Sicili Nizamnamesi 19,3 ve onun doğrultusundaki Noterlik Kanunu 89 bir düzen kuralını kapsamakta olup, tapu sicil muhafızı, tapuda işlem yapılmasına dayanak olacak miras taksim sözleşmesinin düzenleme şeklinde yapılmasını arayacaktır. Ancak, burada bir düzen kuralı söz konusu olduğundan, âdi yazılı şekilde yapılan ve maddî hukuk bakımından geçerli olan miras taksim sözleşmesine dayalı olarak her nasılsa tescil yapılmışsa, yapılan bu tescil geçerli olacaktır.

Mirasçılar tarafından yapılan ve mirasçılık belgesi ve taksim sözleşmesiyle desteklenen talep üzerine, taşınmaz mülkiyetinin ya da taşınmaz üzerindeki sınırlı aynî hakkın doğrudan doğruya bireysel mirasçı adına tescili mümkündür; mirasçılar adına ara bir tescil yapılması, bireysel mirasçı adına yapılacak tescilin bu ilk tescili izlemesi gerekli değildir. Bununla birlikte, tapu kütüğünde boşluk kalmaması ve zincirlenmenin sağlanması için, “İktisap Sureti” sütununa

“miras yoluyla intikal ve taksim” ifadesinin konulması gereklidir. Yapılan bu tescil kurucu nitelikte olup, mirasçıların iştirak halindeki mülkiyetinden bir mirasçının bireysel mülkiyetine geçişi sağlamaktadır.

Mirasçılardan biri veya bir kaçı, miras taksim sözleşmesini yerine getirmekten kaçınırsa, aynen yerine getirilmesi talep ve dâva edilebilir. Bu dâva sonucunda verilen olumlu kararın kesinleşmesi üzerine, miras taksim sözleşmesinin öngördüğü taşınmazlar ve taşınmazlar üzerindeki sınırlı aynî haklar üzerindeki bireysel haksahipliği gerçekleşmiş olur. Bu kararın doğrultusundaki açıklayıcı tescil MK. 642, II ve Tapu Sicili Nizamnamesi 19,6 uyarınca dâvaya taraf olan her bir mirasçı tarafından istenebilecektir.

Belirtmek gerekir ki, mirasçılar taksimden önce, mirasçılık belgesine dayalı olarak, iştirak halinde haksahibi olarak kendilerine tapuya tescil ettirmişlerse, taksim sözleşmesine dayalı tescil aşamasında, taksim sözleşmesinden başka bir kez daha mirasçılık belgesi verilmesi gerekli değildir.

IV. ELDEN TAKSİM

Terekedeki taşınmazların, mirasçılar arasında bir taksim sözleşmesi olmaksızın, elden taksim yoluyla, mirasçıların bireysel mülkiyetine geçirilmesi mümkündür. Bunun için, mirasçılarının bu sıfatlarını mirasçılık belgesiyle kanıtlamaları ve hep birlikte, taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki sınırlı aynî hakkın mirasçılardan birinin veya bir kaçının bireysel mülkiyetine geçirilmesini talep etmeleri gerekir. Bu talep üzerine mirasçı adına bireysel olarak yapılan tescil, kurucu niteliktedir. Mirasçılarının iştirak halindeki haksahipliğinden bireysel mülkiyete geçişi sağlamaktadır. Uygulamada çok rastlandığı üzere, mirasçılarının bir taksim sözleşmesine dayanmaksızın, taşınmaz üzerindeki iştirak halindeki haksahipliğinin müşterek mülkiyete çevrilmesi hakkındaki taleplerinin de, elden taksimin bir türü olarak değerlendirilmesi gerekir¹³.

13) Elden taksim için bak. İMRE, a.g.e., s. 893 vd.; KOCAYUSUF-PAŞAOĞLU, a.g.e., s. 721 vd.; TUOR/PICENONI, a.g.e, Art. 634, N. 3 vd.

**§ 4. TAPU UYGULAMALARI BAKIMINDAN MİRAS
PAYININ DEVRİNE İLİŞKİN
SÖZLEŞMELER**

**I. MİRAS PAYININ DEVRİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME
KAVRAMI VE ŞEKLİ**

MK. 612. ve 613. maddeleriyle, mirasçı ya da muhtemel mirasçıya açılmış bir terekedeki miras payını veya açılmamış bir terekedeki beklenen miras hakkını bir diğer mirasçı veya mirasçılara ya da üçüncü kişilere devir imkânını tanımış bulunmaktadır¹⁴.

MK. 612 uyarınca, açılmış bir terekedeki miras payının diğer bir mirasçıya veya mirasçılara devri sözleşmesinin geçerliği yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Öğretide egemen olan görüş uyarınca, bu hüküm, açılmış bir terekedeki miras payının mirasçı olmayan üçüncü kişilere de devrine uygulanır¹⁵.

MK. 613 uyarınca, henüz açılmamış bir terekedeki beklenen miras hakkının devri, ancak mirasbırakanın iştirak ve muvafakati ile geçerlidir. Öğretide egemen olan görüş, açılmamış bir terekedeki beklenen miras hakkının devrinin de yazılı şekle bağlı olduğudur¹⁶.

**II. AÇILMIŞ BİR TEREKEDEKİ MİRAS PAYININ
DİĞER BİR MİRASÇIYA DEVRİ**

Açılmış bir terekedeki miras payının diğer bir mirasçıya veya mirasçılara devrinin hükmü çok tartışmalıdır¹⁷. Bu görüşlerden, böyle bir devrin aynî, miras hakkı üzerinde doğrudan doğruya etkili sonuçlar doğuracağını savunanı kabul edilirse, devreden miras hakkının devralana geçtiği, devreden miras ortaklığından ayrıldığı sonucuna

14) Bak. ÖZAKMAN, Miras Payının Devrine İlişkin Sözleşmeler, Doçentlik Tezi (yayınlanmamış), İstanbul 1982, s. 3/4.

15) ÖZAKMAN, a.g.e., s. 105/106 vd.

16) ÖZAKMAN, a.g.e., s. 145 vd.

17) Bu tartışma için bak. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 553 vd.; İMRE, a.g.e., s. 870 vd.; ÖZAKMAN, a.g.e., s. 58 vd.

varılabilir¹⁸. Bunun sonucunda, miras payını devralan mirasçı veya mirasçılar, devredenın dışta bırakılması suretiyle mirasçılık belgesi verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilirler. Bu tür bir mirasçılık belgesi istemine, MK. 537, 538 ve Velâyet, Vesayet ve Miras Tüzüğü'nün 38. maddesi kıyas yoluyla uygulanmak gerekir. Bir diğer deyişle, mirastan feragat halinde mirasçılık belgesi alınması için yaptığımız açıklamalar¹⁹, miras payının bir mirasçıya veya mirasçılara devrinde de kıyasen uygulanacaktır.

Miras payının bir mirasçıya veya mirasçılara devri yalnız kişisel nitelikte sonuçlar yaratmaktaysa²⁰, bu konuda, aşağıda III. altında yaptığımız açıklamalar aynen bu olasılığa uygulanacaktır.

III. AÇILMIŞ BİR MİRAS PAYININ ÜÇÜNCÜ KİŞİYE DEVRİ VE AÇILMAMIŞ BEKLENİLEN BİR MİRAS HAKKININ DEVRİ

Açılmış bir miras payının üçüncü kişiye devri ve açılmamış bir terekedeki beklenen miras hakkının devri ancak kişisel bir talep hakkı yaratır. Devralan, devredene karşı sadece paylaşırma sonucu ona düşecek değerlerin kendisine temlik edilmesi konusunda kişisel bir talep hakkı kazanmış olur²¹.

Bu durumda, devreden mirasçı, kendisine düşen değerlere paylaşırma sonucunda bireysel olarak kavuştuktan sonra, miras payının devri sözleşmesine dayalı olarak, kendisine isabet eden taşınmazların mülkiyetinin ve taşınmazlar üzerindeki sınırlı aynî hakların devralanın adına tescilini talep edecektir. Bu talebin dayanağı olan miras payının devri sözleşmesinin tapu sicil muhafızlığına verilmesi gerekir. Medenî Kanuna göre sözleşmenin geçerliği âdi yazılı şekle bağlı ise de, tapu sicil muhafızının bir düzen ilkesi olarak, işlemin resmî bir belgeyle kanıtlanmasını isteyebileceği kanısındayız (MK. 924).

18) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 553.

19) Bak. § 2, IV.

20) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 554/555'te yer alan açıklamalara bakınız.

21) KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 550; ÖZAKMAN, a.g.e., s. 274 vd.